

UNIVERZITET U BEOGRADU
Ekonomski fakultet

RACIONALNI IZBOR

Treća godina, prolećni semestar

Trajanje kursa: 60 časova predavanja i 30 časova vežbi

Nastavnik: [Nikola Njegovan](#)

Preduslov (preporuka): Osnovi Ekonomije, Matematika, Mikroekonomija

1. CILJ PREDMETA

Predmet ima za cilj da ponudi studentu skup (ponekad suprotstavljenih) ideja velikana ekonomske nauke koje pružaju način razmišljanja o svetu oko nas, ali ne daju nužno odgovore na mnoštvo „konkretnih“ pitanja. Želi se pokazati studentu da se u svetu rigoroznog i formalnog jezika matematike kojim se mikroekonomska teorija služi kriju i značajna filozofska pitanja važna za razumevanje društvenih nauka uopšte. Pitanja koja se protežu od definicije verovatnoće do značenja sreće, od ideje racionalnosti do srži pravde, pripadaju domenu filozofije, ali u društvenim naukama pojavljuju se u „praktičnim“ oblicima. Na većinu ovih pitanja nema objektivnih ni naučnih odgovora. Zato se praktični problemi u društvenim naukama ne mogu rešiti samo naučnim istraživanjima, tj. poveriti u ruke stručnjaka. Paradigma racionalnog izbora, smatra autor udžbenika prof. Itzhak Gilboa, može biti snažno pomagalo u razmišljanju o pomenutim problemima.

2. LITERATURA

Udžbenici:

Varijan, H. (2021). *Mikroekonomija: moderan pristup*. Beograd: Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta u Beogradu. (poglavlja *Bihevioristička ekonomika, Neizvesnost, Teorija igara, Primene igara, Asimetrične informacije i Informaciona tehnologija*).

Gilboa, I. (2013). *Racionalni izbor*. Zagreb: Mate. (sva osim poglavlja 5 – *Verovatnoća i statistika*, poglavlja 6 – *Agregacija preferencija* i poglavlja 10 – *Korisnost i dobrobit*).

Zbirka:

Bergstrom, T. K., & Varijan, H. R. (2020). *Radna sveska – mikroekonomija srednjeg nivoa*, 9. izdanje, Univerzitet u Beogradu – Ekonomski fakultet, Beograd 2020. (poglavlja koja prate obrađene lekcije iz udžbenika prof. Varijana. Poglavlja 2-7 zbirke prate deo *Optimizacija s ograničenjima i Maksimizacija korisnosti* iz udžbenika prof. Gilboe).

Dodatna literatura:

Gaus, D. (2012). *O filozofiji, politici i ekonomiji*. Beograd: Službeni glasnik. (uvod i poglavlje 1: Instrumentalna i ekonomska racionalnost predstavljaju dodatak uvodnom predavanju o racionalnosti u ekonomiji).

Kaneman, D. (2015). *Misliti, brzo i sporo*. Smederevo: Heliks. (poglavlja 25, 26, 27, 28, 29, 30 i 31 predstavljaju dodatak lekciji *Neizvesnost* knjige prof. Gilboe i odnose se na teoriju izглеda koja se u toj lekciji razmatra u kratkim crtama).

Varufakis, J. (2015). *Ovaj svet može da bude bolji: moji razgovori s ćerkom o ekonomiji*. Beograd: Kreativni centar. (poglavlje 6: *Dva epidualna tržišta* predstavlja dodatak lekciji *Igre i ravnoteža* knjige prof. Gilboe i bavi se detaljnije igrom jelen-zec).

Taleb, N. N. (2010). *Crni labud (uticaj krajnje neverovatnih zbivanja)*. Smederevo: Heliks. (prolog i prvi deo: poglavlja 1-9).

Friedman, M., & Friedman, R. (1996). *Sloboda izbora: lični stav*. Novi Sad: Global Book. (poglavlje 1: *Moć tržišta* predstavlja dodatak lekciji *Slobodna tržišta* knjige prof. Gilboe i govori detaljnije o tržištu i ulozi cena).

Hayek, F. A. (2002). *Individualizam i ekonomski poredak*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti. (poglavlje 5: *Značenje konkurencije* predstavlja dodatak lekciji *Slobodna tržišta* knjige prof. Gilboe i govori o pojmu i ulozi konkurencije).

Friedman, M. (1953). The methodology of positive economics. In M. Friedman, *Essays in positive economics* (pp. 3-43). Chicago: University of Chicago Press.

Gilboa, I. (2009). *Theory of Decision under Uncertainty*. New York: Cambridge University Press.

Gilboa, I. (2011). *Making Better Decisions: Decision Theory in Practice*. Chichester, United Kingdom: John Wiley & Sons, Inc.

Hirshleifer, J., & Riley, J. G. (1992). *The Analytics of Uncertainty and Information*. Cambridge: Cambridge University Press.

Salecl, R. (2014). *Tiranija izbora*. Beograd: Arhipelag.

Schwartz, B. (2004). *The Paradox of Choice - Why More Is Less*. Harper Perennial.

Thaler, R. H. (2016). *Misbehaving: The Making of Behavioral Economics*. New York: W. W. Norton & Company.

Varian, H. (1992). What use is economic theory? Is Economics Becoming a Hard Science? Paris.

Shapiro, C., & Varian, H. R. (1999). *Information Rules: A Strategic Guide to Network Economy*. Boston, Massachusetts: Harvard Business School Press.

3. PLAN RADA

Predmet se sastoji iz dve celine koje su povezane po vertikali. Prva je zamišljena tako da predstavi studentima osnove racionalnog izbora u uslovima izvesnosti i neizvesnosti, racionalnost u igrama i problem asimetričnih informacija. Druga celina obrađuje gotovo iste teme, ali koristi prethodno usvojeno znanje kako bi otvorila neka dublja pitanja iz pomenutih oblasti. Prateći knjigu prof. Gilboe *Racionalni izbor*, bavimo se problemima slobodnih tržišta, konkurencije, ravnoteže i efikasnosti, razlike između društava sa

tržištem i tržišnih društava, uloge cena, kao i veze između racionalnosti i emocija. Plan predavanja po nedeljama prikazan je u sledećoj tabeli:

Nastavna jedinica
Od kakve koristi je ekonomija?
Ostvarivost i poželjnost
Maksimizacija korisnosti
Optimizacija s ograničenjima
Neizvesnost
Teorija igara
Kolokvijum
Bihevioristička ekonomika
Asimetrične informacije
Očekivana korisnost
Primene igara
Igre i ravnoteža
Slobodna tržišta
Neverovatni i nepredvidivi događaji
Evolucijski pogled na emocije
Informaciona tehnologija

4. OCENJIVANJE

Kolokvijum (maksimalno 50 poena): Kolokvijum se održava nakon prvog bloka nastave koji obuhvata izabrana poglavlja iz udžbenika prof. Varijana i Gilboe, kao i prateće zadatke iz zbirke (ostvarivost i poželjnost, maksimizacija korisnosti, optimizacija s ograničenjima, neizvesnost, teorija igara). Student je na ispitu *oslobođen* lekcija položenih na kolokvijumu i tom prilikom testirani ishodi učenja neće se ponovo testirati na završnom ispitu. Student nema obavezu da ostvari određeni minimalan broj poena na kolokvijumu.

Kolokvijum se radi na platformi Mudl u elektronskoj učionici i sadrži teorijska pitanja zatvorenog tipa (20%, višestruki izbor i tačno-netačno) i problemske zadatke gde je potrebno samostalno upisati brojčano rešenje (80%). Zadaci su različite

težine, pa otuda nose različiti broj poena (naznačeno pored svakog zadatka).

Aktivnost na časovima (maksimalno 20 poena): Aktivan rad na predavanjima i vežbama se ocenjuje posredstvom softvera *Plikers*. Učešće u diskusijama i izlaganje originalnih naučnih radova na časovima vežbi takođe doprinosi konačnoj oceni.

Broj poena koje student može osvojiti u zbiru kolokvijuma i aktivnosti ne može preći 50 (na primer, ukoliko student osvoji 41 poen na kolokvijumu i 11 poena na aktivnostima ostvario je maksimalnih 50 poena na predispitnim aktivnostima). Aktivnosti se kasnije ne mogu nadoknaditi, ali postoji mogućnost rađenja popravnog kolokvijuma 3 puta u godini, pred svaki veliki ispitni rok (jun, septembar, januar).

Završni ispit (50 poena): Studenti su na završnom ispitu oslobođeni nastavnih jedinica koje obuhvata kolokvijum. Finalni ispit sadrži teorijska pitanja (20% višestruki izbor i tačno-netačno) i problemske zadatke koji podrazumevaju upisivanje brojčanog rešenja (80%). Kao i na kolokvijumu, zadaci su različite težine, pa otuda nose različiti broj poena (naznačeno pored zadatka). Potrebno je osvojiti minimalno 25 poena da bi ispit bio položen.

Konačna ocena se izvodi prema sledećoj skali:

6	7	8	9	10
51-60	61-70	71-80	81-90	91-100